

1. Referentie

Referentie	Van Houtte, M. (2003). Verliezers zullen verliezen, of niet? <i>Didaktief & School</i> , 33, (1/2), 18-19.
Taal	Nederlands
ISBN	/
Publicatievorm	Tijdschriftartikel

2. Abstract

In dit artikel wordt nagegaan welke schoolkenmerken medebepalend zijn voor het al dan niet succesvol zijn van leerlingen. Op basis van verslagen van de Vlaamse onderwijsinspectie is er in dit onderzoek gekeken naar onder andere twee structurele schoolkenmerken, het schooltype en de schoolgrootte. Alleen de schooltypes die in Vlaanderen het meest voorkomen zijn onderzocht: scholen voor algemeen secundair onderwijs en scholen voor technisch en beroepssecundair onderwijs. Naast schooltype en schoolgrootte worden ook de gemiddelde sociaal-economische status van de leerlingen, de geslachtscontext en de mate waarin subjectieve elementen meespelen bij de beslissing of een leerling kan overgaan of moet zittenblijven als factoren onderzocht. Dan rest de vraag waarom die schoolkenmerken effect hebben. In de literatuur wordt op basis van kwalitatief onderzoek gesuggereerd dat de academische cultuur op de scholen een rol hierin speelt. In dit onderzoek is gepoogd die academische cultuur onder leerlingen en leerkrachten te meten en de resultaten in verband te brengen met de schoolkenmerken en de faalkansen van de leerlingen.

3. Trefwoorden

Thema's	Onderwijs
Trefwoorden	Academische cultuur, academische doelen, afstromen, antischoolcultuur, attitudes, differentiatie, faalkansen, houding van docenten, houding van leerlingen, leerlingencultuur, polarisatie, prestatiegerichtheid, schoolcultuur, schoolgrootte, schooltype, studiegerichte cultuur, zittenblijven

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	Mieke Van Houtte Vakgroep sociologie Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen UGent Korte Meer 5 9000 Gent Tel: 09/ 264 67 96 Fax: 09/ 264 69 75 hilde.vanpeteghem@ugent.be http://www.psw.ugent.be/socio

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Welke factoren voorspellen zittenblijven of afstromen in het voortgezet onderwijs? Welke schoolkenmerken werken falen in de hand? Waarom hebben schoolkenmerken als schoolgrootte en schooltype een effect op de faalkansen?
Hypothesen	De academische cultuur als verklaring voor schoolverschillen in falen van leerlingen in het secundair onderwijs.

6. Methode

Onderzoeks-Methode	Analyse van verslagen van de Vlaamse onderwijsinspectie en kwalitatief onderzoek op basis van interviews en observaties
Onderzochte groep	3760 leerlingen vijfdejaarsleerlingen uit 34 Vlaamse, vrije katholieke scholen, waarvan 15 scholen die louter algemeen secundair onderwijs aanbieden en 19 scholen die louter technisch en beroepssecundair onderwijs inrichten. 745 stafleden: 711 leerkrachten en 34 directieleden
Bereik	Regionaal (Vlaanderen)

7. Resultaten

Academische cultuur	Hiermee bedoelt men hoe leerlingen en leerkrachten denken over de school en zijn doelstellingen. Een academische cultuur bevordert de leerprestaties van de leerlingen. *Leerlingencultuur: De cultuur onder leerlingen op aso-scholen is meer studiegericht dan die op tso/bso-scholen (rekening houdend met andere schoolkenmerken). De leerlingencultuur op tso/bso-scholen is echter wel even prestatiegericht als die op aso-scholen. Anders gezegd: leerlingen op tso/bso-scholen zijn minder bereid er moeite voor te doen, maar hechten net zo zeer aan het halen van de finish. *Leerkrachtencultuur: Docenten op tso/bso-scholen vinden hun leerlingen minder onderwijsbaar en vertrouwen hen minder dan hun collega's op aso-scholen. Zij letten veel meer op discipline. De analyses wijzen uit dat de heersende cultuur de kans op falen van de leerlingen beïnvloedt, los van en bovenop de persoonlijke kenmerken van de leerlingen. De mate van beïnvloeding is afhankelijk van het leerjaar en het geslacht van de leerling. De academische cultuur kan geheel of gedeeltelijk het verband tussen schoolkenmerken en de faalkans van de leerlingen verklaren. Schoolkenmerken/leerlingkenmerken: De analyses bevestigen dat de kans op zittenblijven of afstromen doorgaans twee tot drie maal groter is in tso/bso-scholen dan in aso-scholen. Schooltype is de belangrijkste factor op schoolniveau. Een minstens even grote rol speelt de gemiddelde sociaal-economische status van de leerlingen. Dit effect hangt echter zo sterk samen met het schooltype dat het effect van beide kenmerken empirisch niet van elkaar kan worden onderscheiden. De effecten van schoolgrootte varieert per leerjaar en geslacht van de leerling. Dit geldt ook voor de getalsmatige verhouding tussen jongens en meisjes op een school. Waarom die schoolkenmerken effect hebben? Dit is afhankelijk van hoe leerlingen en leerkrachten denken over de school en zijn doelstellingen.
Differentiatie-polarisatie-theorie	Een differentiatie van leerlingen in verschillende onderwijsvormen en studierichtingen leidt tot een polarisatie in hun meningen en attitudes met betrekking tot school. Het hiërarchische karakter van die differentiatie staat centraal. Leerlingen in lager geklasseerde onderwijsvormen of studierichtingen worden in feite door het systeem aangeduid als falers, met als gevolg dat zij zich gaan afzetten door een eigen statussysteem te creëren. Daardoor ontstaat in lagere onderwijsvormen een soort antischoolcultuur en in de hogere onderwijsvormen eerder een pro-schoolcultuur omdat deze leerlingen status halen uit het systeem. Ook docenten zijn in lagere onderwijsvormen minder academisch gericht, deels ook omdat ze zich proberen aan te passen aan de leerlingen.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

/

9. Beleidsaanbevelingen

Ja

10. Samenvatting

In dit artikel wordt nagegaan welke schoolkenmerken medebepalend zijn voor het al dan niet succesvol zijn van leerlingen. Op basis van verslagen van de Vlaamse onderwijsinspectie is er in dit onderzoek gekeken naar onder andere twee structurele schoolkenmerken, het schooltype en de schoolgrootte. Alleen de schooltypes die in Vlaanderen het meest voorkomen zijn onderzocht: scholen voor algemeen secundair onderwijs en scholen voor technisch en beroepssecundair onderwijs. Naast schooltype en schoolgrootte worden ook de gemiddelde sociaal-economische status van de leerlingen, de geslachtscontext en de mate waarin subjectieve elementen meespelen bij de beslissing of een leerling kan overgaan of moet zittenblijven als factoren onderzocht. Dan rest de vraag waarom die schoolkenmerken effect hebben. In de literatuur wordt op basis van kwalitatief onderzoek gesuggereerd dat de academische cultuur op de scholen een rol hierin speelt. In dit onderzoek is gepoogd die academisch cultuur onder leerlingen en leerkrachten te meten en de resultaten in verband te brengen met de schoolkenmerken en de faalkans van de leerlingen. De bevindingen bevestigen de 'differentiatiepolarisatietheorie' die stelt dat een differentiatie van leerlingen in verschillende onderwijsvormen en studierichtingen leidt tot een polarisatie in hun meningen en attitudes met betrekking tot school. In de achterliggende redenering staat het hiërarchische karakter van die differentiatie centraal. De analyses wijzen uit dat de heersende cultuur de kans op falen van de leerlingen beïnvloedt, los van en bovenop de persoonlijke kenmerken van de leerlingen.